

se napravi drevesnica, se ne more natanko povedati; po navadi bi jo nasvetovali kakošnih 100 sežnjev (klafter) dolgo in tudi 100 čevljev široko; pa prostor tudi za polovico manjši vtegne dosti velik biti, ako se vsako leto tretji del obseje. (Dal. prih.)

Nektero svinsko meso strašno nevarno človeku.

„Novice“ so že povedale svojim bravcem, da v severni Nemčiji je v poslednjih letih strašne smrti pomrlo že veliko ljudi, kateri so svinsko meso jedli, v katerem so bili neki črviči, ki se trihini imenujejo in v vrsto mehurčastih spadajo kakor ikre. Dozdaj nismo ne na Hrvaškem ne na Ogerskem in nikodar v našem cesarstvu slišali o tej nesreči, čeravno so nam Nemci, zlasti Prusi, sumili našega ogerskega prešiča, da se v njem rad zarezja ta črv, s katerim je zlasti meso včasih kakor nasejano, pa je žival tako majhna, da se z navadnim očesom komaj vidi. Ako je človek take črviče povžil z mesom, klobasami itd., razjeda živa ta žival po njem, dokler mu ne piči srca ali drugega imenitnega drobca. — Srečni smo bili v našem cesarstvu, da nismo še vedeli od te bolezni; al nedavno je na meji saksonski zbolelo 34 ljudi, ki so vžili klobas iz Saksonije čez našo mejo pripeljanih. Ministerstvo je brž prof. dr. Müller-a in dr. Knoppa poslalo v te kraje in naprej, da pozvedata, kako in kaj — našemu cesarstvu v odvrnjenje te najstrašnejše bolezni.

Národne stvari.

Kmet in národnost.

Spisal dr. J. Mencinger.

(Dalje.)

Za časi starodavnega posilnega gospodarstva pa je prišla dōba, v kateri se je gospōda jela nekaj bolj s kmetom pečati, in mu je marsikaj zapovedovala, kar je menila, da mu bode koristno. To je bila dōba uradne in grajščinske birokracije, — tisto pisarniško gospodovanje, ki se je vtikalo v vsako mrvice. Vsemogočno pisarstvo je nadlegovalo vse stanove, še posebno pa kmeta. Kmet je bil ohranil iz starih časov vsaj nekoliko občinske samostojnosti in samouprave; to ravno mu je pa birokracija močno ostrigla. Gospodje, ki so kmeta malo študirali, ki so v kmečkem stanu videli le veliko narodno drhal brez lastnega značaja in volje, so na kmetih srenjske in družinske reči tako vravnovali, da kmetom nikdar ni bilo po volji, ker ni bilo primerno kmečkemu čutju in značaju. Birokracija se je vtikala celó v posestne in osebne zadeve, govoriti je imela pri hišah in hlevih, pri polji in gozdu, pri kozah in konjih, pri kotlih in dimnikih. Enkrat je bila tako učena, da je kmet ni razumel, enkrat tako malenkostna, da se je kmet smejal, ako se ni jezil — vse to pa samo zavoljo tega, ker so menili, da kmet ne more obstati brez njih in da nima dosti uma in pameti, prevideti, kaj mu koristi. Kmetje od tega ravnanja niso vedeli očitnega haska, a plačevali so od leta do leta več davščine; tedaj tudi niso mogli verjeti, da so ti gospodje njim v resnici tako dobrotljivi.

Če je zgodovina narodna šola, bili so kmetje več stoletij v ostri šoli; česa pa so se naučili v tej čudni šoli? Tolikoletna podložnost in toliko žalostnihkušenj moralo je sled zapustiti v kmečkem značaju. Ta sled gotovo ne more biti dober in kazí druge prirojene kmečke lastnosti. Kmet je bil velikokrat zaničevan, vedno na najnižji stopinji človeške družbe; v stiski in krivici je bil dostikrat zapuščen, večkrat ni vedel pravega pota k pomočniku, večkrat se mu ni moglo

pomagati proti mogočnemu gospodu, in kadar stisek ni mogel več pretrpeti ter si je v obupnem srdi sam pomagal po krivem potu, dosegel je — kazen. To pa je sčasoma vzelo kmetu ponosno moštvo in živo svobodoljubnost, pa navdalo ga je z živim strahom pred gospodo in z nekako potuhnjeno neodkritosrčnostjo. Če pri nekterih zapazimo neprijeten hlapčevsk značaj in priliznjenost, izvira to ravno iz tega vzroka. Nezaupnost in strah pa sta napravila sovraštvo. Sovražimo tega, kogar se bojimo, in ne obotavljamo se veliko, enkrat malo nagajati temu, ki nam je enkrat zeló kljubal. Mnogo kmetov nič ne zaupa ljudem, ki gospōsko suknjo nosijo in nemški govoré: poslušaj jih, pa ne verjame jim drugega nego to, kar bi si sam lahko mislil. Večkrat obljubi, pa obljube ne izpolni, posebno če je treba v žep seči, in če more gospōda brez kazni okaniti ali zvoditi, je to marsikteremu veselo maščevanje za vse, kar so njegovi spredniki, ali kar je morebiti on sam trpel od gospōde.

Tako so žalostne dogodbe preteklih deset stoletij kmetu vzele dokaj čednosti, in mu zmedle dobro mišljenje. Močno so pokvarile osebno nrvnost in skoraj popolnoma uničile politično zavednost. Kako bo svobodoljuben, kdor svobode nikdar ni okusil? Kje se bo gojilo rodoljubje, ko kmetu ni bilo ne naroda ne domovine? Kaj mu je bila dežela in država? Tista oblast, ki davke naklada, in mu jemlje najzaljše sinove v vojsko. Kmet ne vé, čemu je država in da davke in vojake pobirati mora. Večini kmetov je soseska ali županija dosti velik svet, mnogi nad občinskimi potroški ne poznajo viših javnih potrebščin.

Tisočletna podložnost je naše kmete res močno pokvarila, pa zdravemu deblu in koreninam ni mogla škodovati. Tudi ti slabi nasledki ne bodo dolgo več trpeli. Podložnost je nehala, birokracija že tudi pojema in morebiti jo kmali k pogrebu nesó. Kar je kmeta tako dolgo kazílo, nehala je in nastopilo marsikaj, kar kmeta prav podučuje in blaži ter vodi na pravo zdravo mišljenje. Kar je tedaj stari čas slabega v kmečki značaj zatrosil, zgubilo je podlago in nehala bode, akoravno bo po znanem kmečkem značaju — počasnosti — trpelo še nekaj časa.

Dve reči ste pa kmetu ohranili vendar še dokaj dobrih strani v njegovem značaju.

Značaj (karakter) namreč se ravna po prirojenih lastnostih in po vsakdanjem opraviu človekovem. Poglavitna prirojena lastnost našega kmeta je pa slovenstvo in njegovo poglavitno opravilo poljedelstvo. Ravno slovenstvo in poljedelstvo je ohranilo našim kmetom dobro zdravo korenino.

Ker bom o slovenstvu pozneje nekaj več govoril, naj zdaj omenim samo poljedelstva. Poljedelstvo kmeta veže na nekaj stanovitnega — na zemljišče in hišo — sploh na domačijo. Njegovo premoženje je malo gibljivo, počasi se spreminja, rasti more samo v mirnih časih, v prekucijah in vojskah pa mora veliko trpeti, ker ne dá se tako poskriti, drugam prenesti ali v gotov denar spremeniti, kakor obrtniško in kupčijsko premoženje. Zato je kmet konservativen (se rad starega drži) in boji se vsake prekucije ali nagle premembe že zavoljo samega premoženja. — Kmet živi in dela v vedni odvisnosti od zemlje in nebeške moči. Vsaka njegova letina je v božjih rokah. „Ta zemlja je božja in moja.“ On v vremenu, v letnih časih, v mnogih gospodarskih srečah in nesrečah neposredno in bliže kakor obrtnik čuti vsegamogočnost božjo. Zato je pa tudi bolj pobožen nego so drugi stanovi. — Kmečka opravila so leto za letom skoraj vedno tista: kakor je mladeneč oral in sejal, tako večidel ravna tudi starček; tudi hišno, rodbinsko in občinsko življenje, kolikor je